

MTA Nyelvtudományi Intézet
2013. november 12.

A magyar mondatszerkezetéről lexikai-funkcionális megközelítésben

Laczkó Tibor

Debreceni Egyetem

<http://ieas.unideb.hu/laczko>

laczko.tibor@arts.unideb.hu

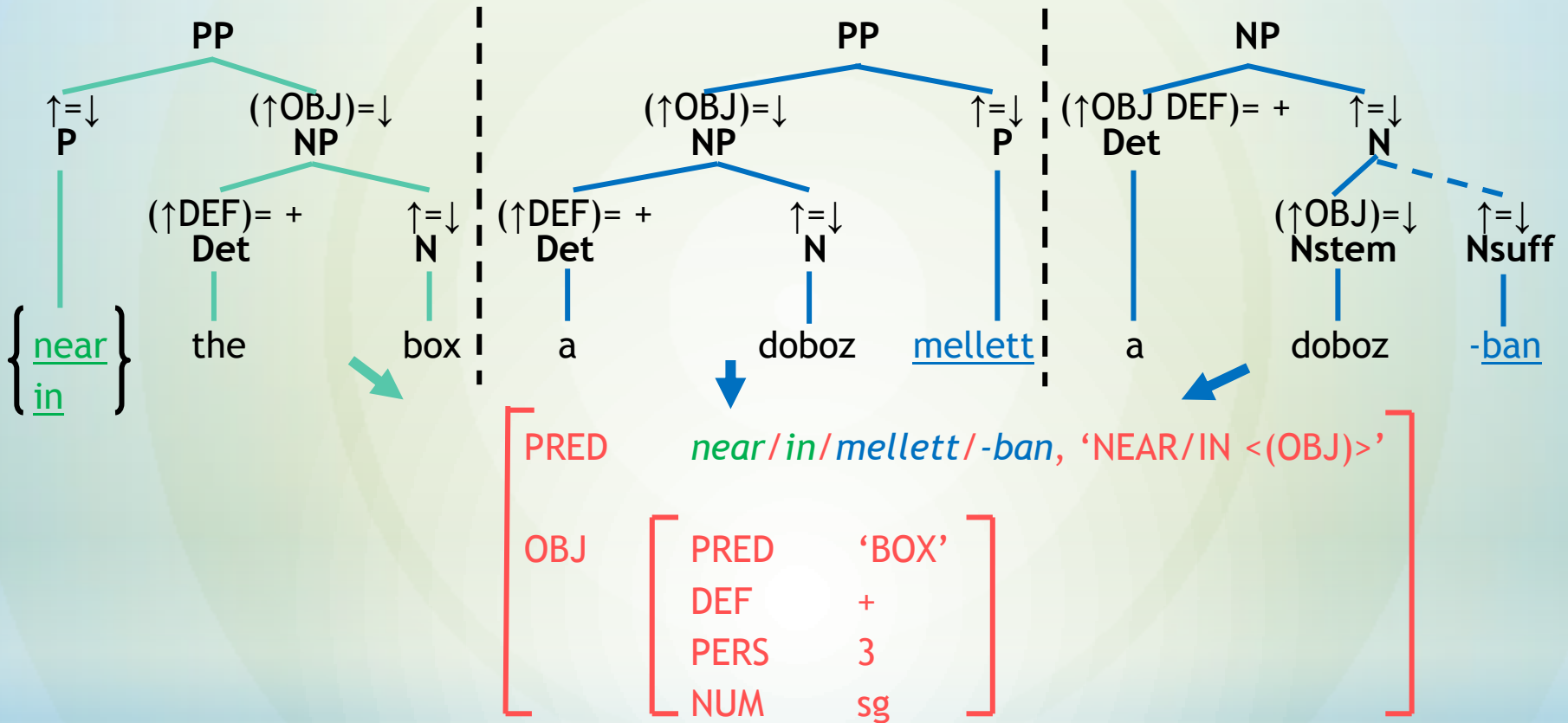
1. Bevezetés

1.1. Bevezetés

(A) lexikai-funkcionális grammatika (LFG):

1. nem-transzformációs generatív elmélet (Bresnan 2001)
2. reprezentációs (\Leftrightarrow derivációs) és moduláris:
szimultán módon párhuzamos szerkezeteket rendel egy mondathoz megfeleltetési szabályok révén
3. a legfontosabb reprezentációs szintek
 - **összetevős szerkezet (ö-szerkezet)**
 - **funkcionális szerkezet (f-szerkezet)**
 - prozódiai szerkezet (p-szerkezet)
 - szemantikai szerkezet (sz-szerkezet)
 - információs szerkezet (i-szerkezet)

1.2. Bevezetés

near/in, P 'NEAR/IN <(OBJ)>'

mellett, P 'NEAR <(OBJ)>'
-ban, Nsuff 'IN <(OBJ)>'

1.3. Bevezetés

(B) eddig kevés munka foglalkozott a magyar mondatszerkezettel LFG-s szempontból

1. Börjars et al. (1999): programmatikus; Mycock (2006): kérdő mondatok; Laczkó & Rákosi (2008-2013, 2011): implementáció, igekötős igék; Gazdik & Komlósy (2011) → Gazdik (2012): az első jelentősebb kísérlet egy átfogó LFG-s mondatszerkezet alapjainak a lefektetésére

(C) ebben az előadásban

1. az LFG-s előzmények felvillantása és Gazdik (2012) áttekintése – kritikai észrevételekkel (2. rész)
2. egy alternatív megközelítés körvonalazása – elméletsemleges és elméletspecifikus előnyökkel (3. rész)

2. Az LFG-s előzményekről

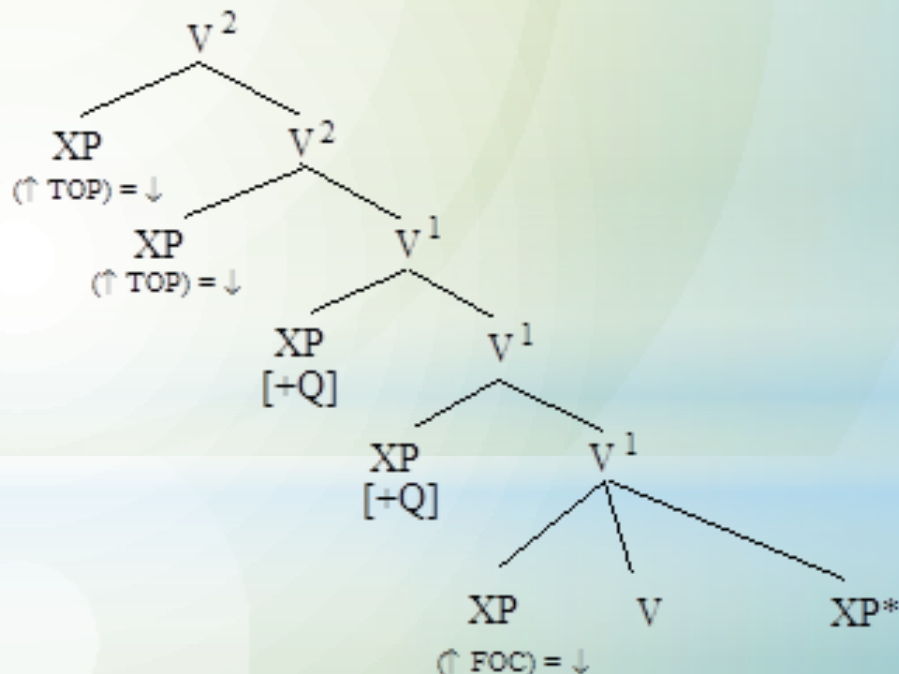
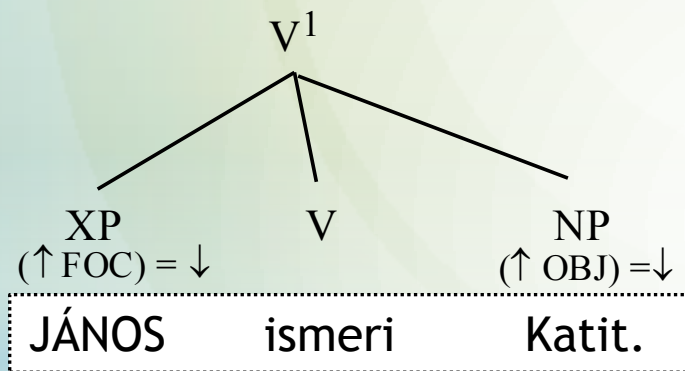
2. Az LFG-s előzményekről

2.1.1. Néhány elemzés lényegi részének a felvillantása

Börjars et al. (1999)

(1) a. ALIGN FOC = ALIGN (RIGHT FOC; LEFT V)

b. HEAD FIRST = $V < XP$

2. Az LFG-s előzményekről

2.1.2. Néhány elemzés lényegi részének a felvillantása

Mycock (2008: 10)

“all question words must appear in the immediately preverbal focus position, forming a group which cannot be separated from each other or from the verb, even by a VM”

problémák ezen a területen

- kijelentő, nem-semleges mondatokban: XP a [Spec,VP]-ben
↔ kérdő mondatokban XP* a [Spec,VP]-ben
- nem tudja kezelni a *miért* + fókusz esetet (*Miért JÁNOS vitte le a szemetet?*)

2. Az LFG-s előzményekről

2.1.3. Néhány elemzés lényegi részének a felvillantása

Laczkó & Rákosi: HunGram (2008-2013) & (2011)

Évát mindenki CSAK VIRÁGGAL köszöntötte.

PRT: (\uparrow CHECK_PRT-VERB)= +

(2)

S

V: (\uparrow CHECK_PRT-VERB)=_c +

{(\uparrow GF)= \downarrow | $\downarrow \in$ (\uparrow GF)}

(\uparrow GF)= \downarrow
XP*

(\uparrow OBJ)= \downarrow
 $\downarrow \in$ (\uparrow TOPIC)
XP

($\downarrow \in$ (\uparrow DF))
XP*

(\uparrow SUBJ)= \downarrow
(\downarrow PRON-TYPE)=_c quant
XP

mindenki, Pron (\uparrow ...)= ...
(\uparrow PRON-TYPE)= quant

{ (\uparrow FOCUS)= \downarrow
XP

| \uparrow = \downarrow
PRT }

PRT: nem-
projektáló
szó (\hat{Y})

\uparrow = \downarrow
VP

\uparrow = \downarrow
V'

{ \uparrow = \downarrow
| ... }
V

(\uparrow GF)= \downarrow
XP*

- implementációs mondatszerkezet
- csak néhány alapjellemező megragadása

2. Az LFG-s előzményekről

2.2.1. Gazdik (2012)

1. elveti a (központi) grammatikai funkcióknak (GF-eknek) (pl. az alanynak és a tárgynak) a konfigurációs kódolását a magyarban (és hasonló nyelvekben) – LT: OK
2. elveti a (központi) diskurzusfunkcióknak (DF-eknek) (pl. a topiknak és a fókusznak) a funkcionális projekciós kódolását a magyarban (és hasonló nyelvekben) → nincs TopP és FocP – LT: OK
3. a DF-eket (az újabb általános és LFG-s megközelítések szellemében) atomibb jegyértékekre bontja le – LT: alapvetően OK, ezzel itt nem foglalkozom (és a HÓKUSZ mint DF további megfontolásokat igényel)

2. Az LFG-s előzményekről

2.2.2. Gazdik (2012)

4. a DF-ek az i-szerkezetben vannak reprezentálva (ö-szerkezet → i-szerkezet irányú megfeleltetési szabályok révén)
 - LT: OK, de itt „klasszikusan” az f-szerkezetben
5. lapos mondatszerkezet: nincs VP sem, DE van **szóló V'** (meglehetősen unortodox)
 - LT: szükség van a VP-re (klasszikus tesztek: ellipszis és mellérendelés)
 - DE: ha az empiria és/vagy az elmélet (összességében) nem igényli/preferálja a VP-t, a rendszerem egy teljesen lapos szerkezeten is tudna működni (\pm szóló V'), továbbá azt is tudná kezelni, ha a FOC és a VM két különböző pozíció lenne – itt még további alapos vizsgálódás kell

2. Az LFG-s előzményekről

2.2.3. Gazdik (2012)

(3) $S \rightarrow XP^*_{(T)} \quad XP^*_{(Q)} \quad XP_{(PPP)} \quad V \quad XP^*$

(4) $S \rightarrow XP^*_{(T)} \quad XP^*_{(Q)} \quad V' \quad XP^*$

(5) $V' \rightarrow VM \quad V$

(T) = “topic field”

(Q) = “(universal) quantifiers”

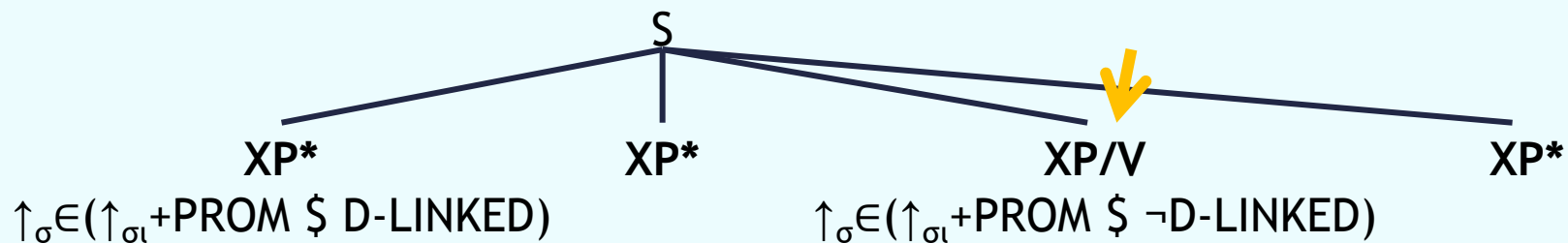
(PPP) = “prominent preverbal position”

$XP^*_{(T)}$ $\uparrow_{\sigma} \in (\uparrow_{\sigma_1} + \text{PROM } \$ \text{ D-LINKED})$	$XP^*_{(Q)}$ \forall	$XP_{(PPP)}$ $\uparrow_{\sigma} \in (\uparrow_{\sigma_1} + \text{PROM } \$ \text{ -D-LINKED})$	$V (V')$ $\uparrow = \downarrow$	XP^* $\uparrow \text{GF} = \downarrow$
		VM $(\uparrow_{\sigma} \in (\uparrow_{\sigma_1} + \text{PROM } \$ \text{ -D-LINKED}))$		

2. Az LFG-s előzményekről

2.2.4. Gazdik (2012)

(6)

Neut. sent.	thematic shifter(s)	U-Q-s	hocus	verbal modifiers	other const.
----------------	---------------------	-------	-------	---------------------	-----------------

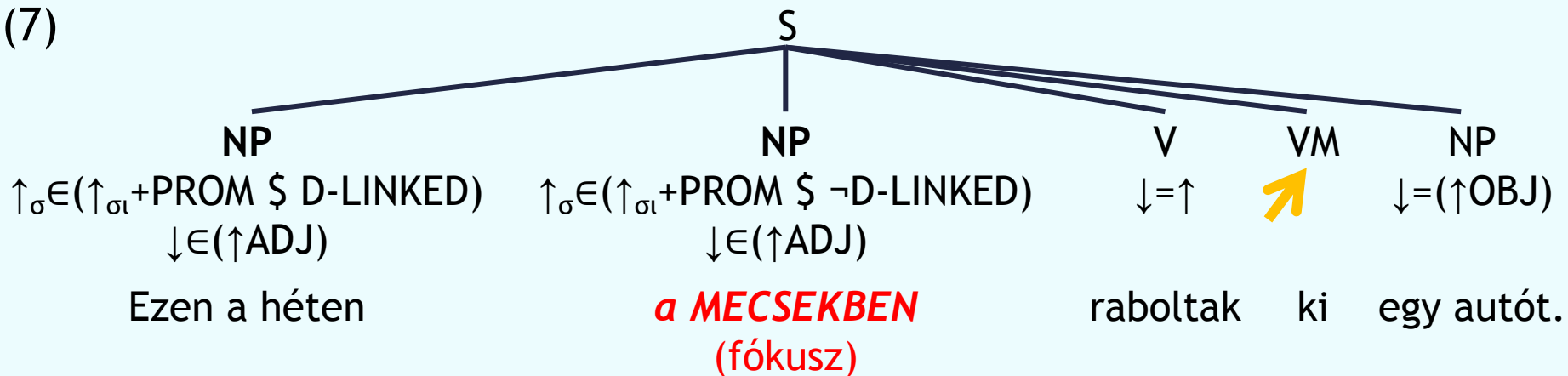
Non-n. sent.	thematic shifters contrastive topics question words		focus (NP, negative words) question words	focus (VM)	
-----------------	---	--	---	---------------	--

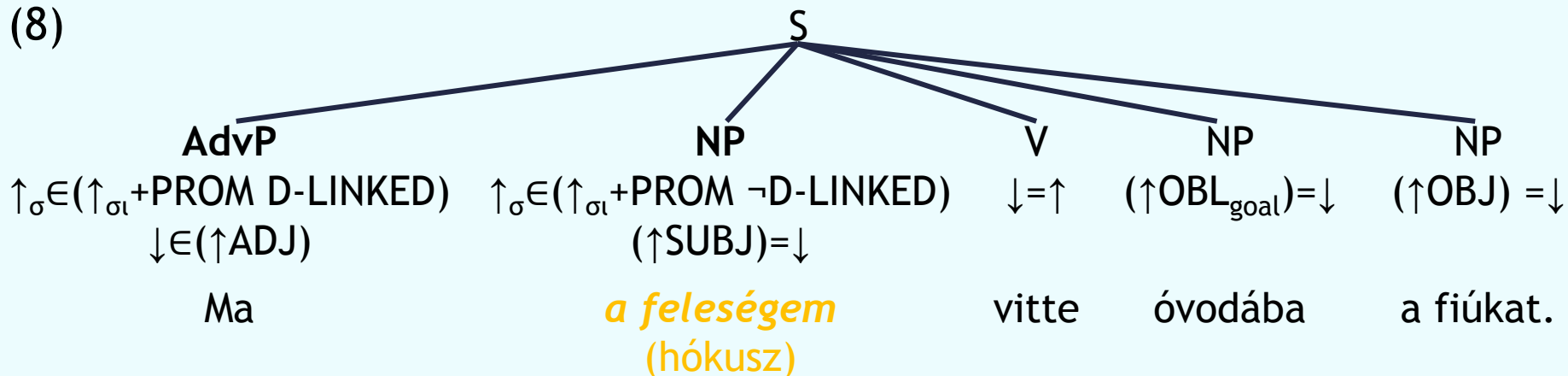
2. Az LFG-s előzményekről

2.2.5. Gazdik (2012)

(7)

(8)

2. Az LFG-s előzményekről

2.2.6. Gazdik (2012)

problémák

- ❑ az LFG-től idegen két (egymástól független) mondatszerkezet bevezetése itt (főleg úgy, hogy a semleges és a nem-semleges típus számára is elérhető mindkettő) – látványosan egyetlen ige előtti pozícióra pályáznak az érintett összetevők
- ❑ plauzibilisebb: egyetlen alapszerkezet (→ egy ige előtti kitüntetett pozíció, esetleg: egy alapszerkezet és két komplementer szomszédos pozíció) és a komplementaritás megragadása f-, i- és p-szerkezeti eszközökkel
- ❑ ez utóbbit Gazdik is említi lehetőségként, de a másik megoldást választja (indoklás nélkül)

2. Az LFG-s előzményekről

2.2.7. Gazdik (2012)

problémák

- ❑ a deskriptív gyűjtőfogalom VM (igemódosító vagy igevivő) használata nem kielégítő (még akkor sem, ha a fő csapásirány nem ezeknek a kategóriáknak a tüzetes elemzése)
- ❑ a $V' \rightarrow VM \ V$ szabály alatt: **Figure 6: VM rule (82. o.)**
 - a gond: akár egy hókuszos semleges mondat, akár egy fókuszos nem-semleges mondat Gazdik-féle reprezentációjában a VM összetevő V' nélküli szerkezetben az ige mögött (l. a „*mecsekes*” példát)

3. Egy alternatív LFG-elemzés körvonalai

3.1.1. Bevezetés

1. általános LFG-s mondatszerkezet (egyszerű, véges)
2. az ige mögötti tartomány
3. a [Spec,VP] pozíció
 - a) fókusz
 - b) kitüntetett oblikvuszi argumentumok (*Pesten él*)
 - c) csupasz tárgyi főnevek (*újságot olvas*)
 - d) idiómarész (*palira vesz, törököt fog*)
 - e) egyszeres és többszörös (preverbális) kérdések (+ a *miért*)
 - f) igekötők
4. a kvantor mező
5. a topik mező (közönséges és kontrasztív topikok)
6. tagadás (mondat- és mondatrészttagadás)

3.1.2. Bevezetés

- ❑ most csak a „nagy képre”, a kulcsfontosságú(nak tervezett) LFG-s elvi és technikai aspektusokra összpontosítva
- ❑ É. Kiss (1992) „unortodox” GB megközelítésének ortodox LFG-s adaptációja (vö. Laczkó & Rákosi 2008-2013, 2011)
- ❑ FocP, TopP, IP stb. egy bizonyos nyelv elemzésében csak akkor elfogadható, ha létezik legalább egy olyan önálló szó (szintaktikai atom), amely az adott frázisszintű kiterjesztés fejeként funkcionálhat
- ❑ a fókusz, a hókus és a VM komplementaritásának elvszerű, funkcionális annotációs kezelése az LFG-ben (egy-két kezdeti lépés: Laczkó & Rákosi 2008-2013, 2011)

3.1.3. Bevezetés

- érvek a VP (és azon belül a V') mellett
 - É. Kiss (1992:89) – ellipszis mellérendelésben
 - LT: plusz a mellérendelés maga
- (12) *Imre* [_{VP} *GYAKRAN* [_V *találkozik Erzsivel*]],
Lajos viszont nem [_{VP} 0].
- (13) *Imre* [_{VP} *ERZSIVEL* [_V *találkozik gyakran*]],
Lajos pedig [_{VP} *MARIVAL* [_V 0]].
- (14) *Imre* [_{VP} *GYAKRAN* [_V *találkozik Erzsivel*]], és
[_{VP} *RITKÁN* [_V *találkozik Kátival*]].
- (15) *Imre* [_{VP} *ERZSIVEL* [_V *találkozik gyakran*]], és
[_V *oldja meg a matek feladatot*]].
- DE: nekem nem gond a VP és V' nélküli szerkezeti alternatíva sem (sőt, technikailag a szóló V' sem...)

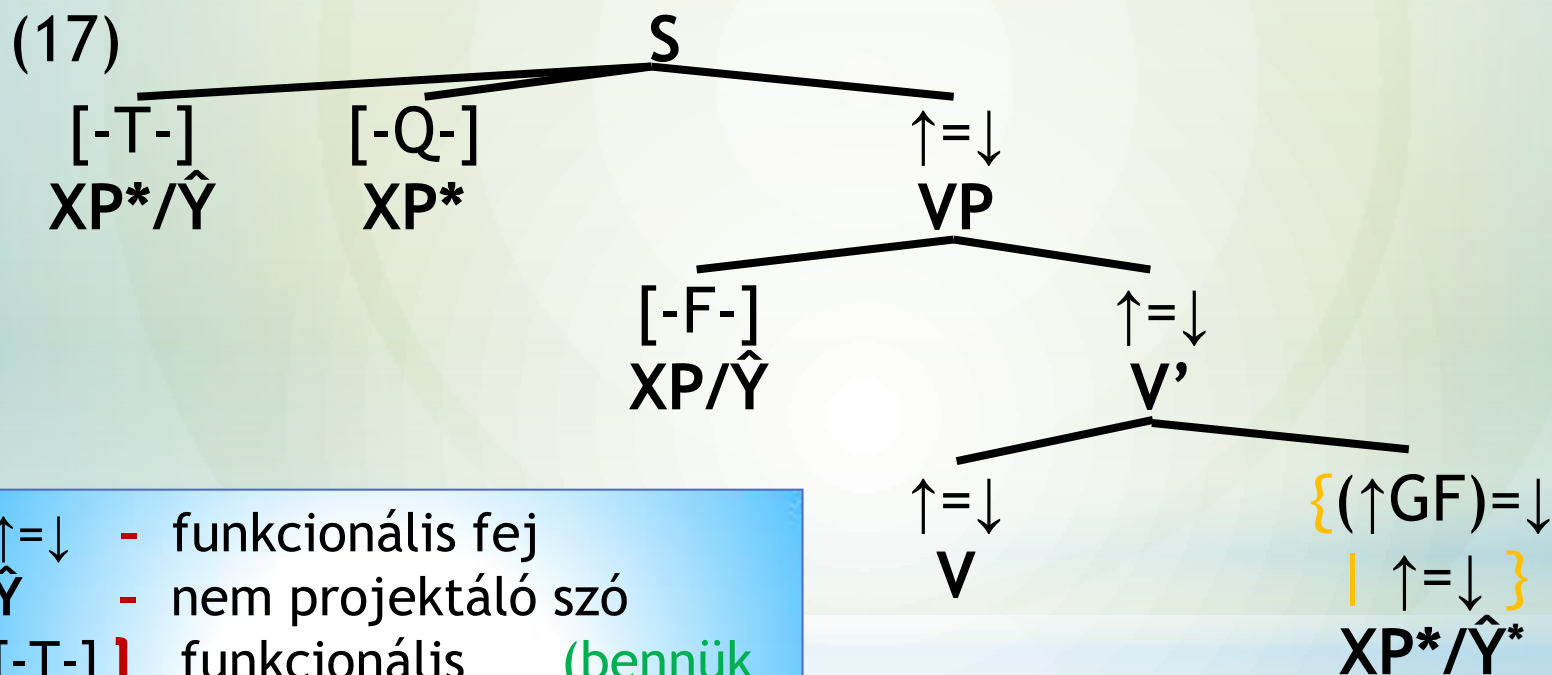
3.1.4. Bevezetés

É. Kiss (2002:83): érvek a Foc és a VM szerkezeti egybeesése ellen

- ❑ Az adott pozícióhoz nem lehet egy invariáns interpretációt rendelni – LT: egy LFG-s keretben ez nem gond, mivel a (parallel) p-szerkezetbeli különbség lehetővé/indokoltta teszi az eltérő értelmezéseket
- ❑ ha egy inherensen fókusz-jelölt összetevő és egy VM is pályázik a pozícióra, csak ad hoc módon szoríthatjuk meg a szórendjüket – LT: az LFG-ben (mivel nincs bázisgenerálás és mozgatás), az érintett elemek lexikai tételében kézenfekvően kódolhatók a szerkezeti viszonyok, l. a későbbiekben

3.1.4. Alapvető frázisstruktúra-szabályok

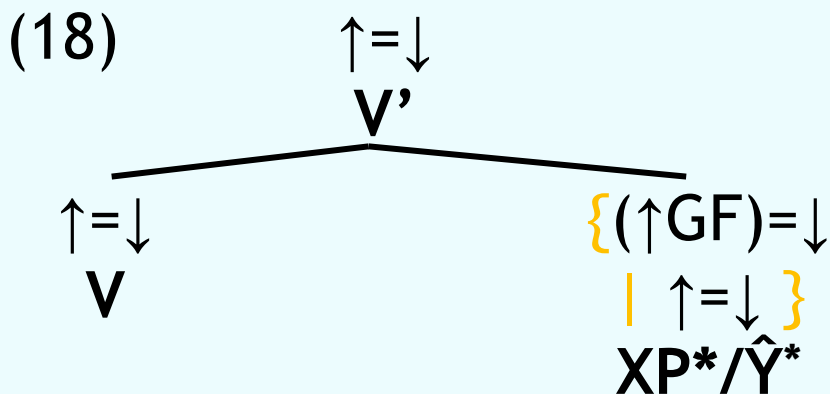
- (16) a. $S \rightarrow XP^*/\hat{Y}^*(T) \quad XP^*(Q) \quad VP$
 b. $VP \rightarrow XP/\hat{Y} (\pm F) \quad V'$
 c. $V' \rightarrow V \quad XP^*/\hat{Y}^*$

- ↑=↓ - funkcionális fej
 \hat{Y} - nem projektáló szó
 [-T-] } funkcionális (bennük
 [-Q-] } annotációs GF-ek és
 [-F-] } diszjunkciók ↑=↓-k is)

3.2. V' alatt

1. lapos szerkezet, alapvetően szabad szórend (esetleg: a különböző kategóriák OT-s szórendi rangsorolásával)
2. a DP-k GF-jei – eset & funkció annotációk:
(\downarrow CASE)_c ACC (\uparrow OBJ)= \downarrow
3. egyéb összetevők – a kategóriájuk által meghatározott vagy megszorított funkciók, pl. S: $\{\downarrow \in (\uparrow$ ADJUNCT) | (\uparrow COMP)= $\downarrow\}$; ADVP: $\{(\uparrow$ OBL)= \downarrow | $\downarrow \in (\uparrow$ ADJUNCT) $\}$ stb.
4. a nem-projektáló szónak (\hat{Y}), ha az **PRT (igekötő)**, Laczkó & Rákosi (2011)-ben $\uparrow=\downarrow$ az annotációja
5. ha nem $\uparrow=\downarrow$ az annotáció, akkor alapvetően itt is vannak i-szerkezeti funkciók – ezekkel itt most nem foglalkozom

3.3. [Spec,VP], {-F-}

- diszjunktív annotációk (3.3.1)
- közöséges XP fókuszbán (3.3.2)
- kitüntetett XP argumentum (3.3.3)
- csupasz főnév (3.3.4)
- idiómarész (3.3.5)
- kérdő XP (3.3.6)
- igekötő (3.3.7)

3.3.1. A [Spec,VP]-beli összetevők diszjunktív annotációinak áttekintése

{ (↑ GF)= ↓
(↑ FOCUS)= ↓
| (↑ GF)= ↓
(↓ CHECK _PV-INTER)=_c +
((↑ CHECK _PV-INTER)= +)
| (↑ GF)= ↓
(↓ CHECK _PV)=_c +
((↑ HOCUS)= ↓)
| ↑=↓ }

3.3.2. [Spec,VP], közösleges XP fókuszban

ö-szerkezeti annotációk:

(↑ GF)= ↓
(↑ FOCUS)= ↓

3.3.3.1. [Spec,VP], kitüntetett XP argumentum

(19) *Pál Pesten él.*

speciális annotációk az adott ige lexikai tételében:

(20) *él*, V (↑ PRED)= ‘live <(↑ SUBJ) (↑ OBL)>’
 { (↑ FOCUS)
 | (↑ STMT-TYPE)=_c wh-interrogative
 | (↑ OBL CHECK _PV)= +
 (↑ OBL)= (↑ HOCUS) }

a HOCUS kezelése, reprezentációja további kutatást igényel

3.3.3.2. [Spec,VP], kitüntetett XP argumentum

(21a)

[Spec,VP]

Pál

Pesten

él.

(21b)

[Spec,VP]

PÁL

él Pesten.

Pál

PESTEN

él.

(22a)

SUBJ

[“*Pál*”]

PRED

él ‘live <SUBJ,OBL>’

OBL

[“*Pesten*”]

CHECK_PV +

(22b)

SUBJ

[“*Pál*”]

PRED

él ‘live <SUBJ,OBL>’

OBL

[“*Pesten*”]

FOCUS

3.3.4. [Spec,VP], csupasz (tárgyi) főnév

(23) Pál *újságot* olvas.

speciális annotáció a lexikai redundanciaszabállyal képzett ige lexikai tételében:

(↑ OBJ NUMBER)= SG

~(↑ OBJ INDEX)

{ (↑ FOCUS)

| (↑ STMT-TYPE)=_c wh-interrogative

| (↑ OBJ CHECK _PV)= +

(↑ OBJ)= (↑ HOCUS) }

a HOCUS kezelése, reprezentációja további kutatást igényel

3.3.5. [Spec,VP], idiómarész

(24) János *palira* vette Ferit.

(25) János *törököt* fogott Ferivel.

(26) *vesz*, **V** (\uparrow PRED)= ‘PALIRA VESZ <(\uparrow SUBJ) (\uparrow OBJ)>’ (\uparrow OBL)
(\uparrow OBL FORM)=_c PALIRA

V

(27) *fog*, **V** (\uparrow PRED)= ‘TÖRÖKÖT FOG <(\uparrow SUBJ) (\uparrow OBL)>’ (\uparrow OBJ)
(\uparrow OBJ FORM)=_c TÖRÖKÖT

speciális annotációk az adott ige lexikai tételében:

{ (\uparrow FOCUS)

| (\uparrow STMT-TYPE)=_c wh-interrogative

| (\uparrow OBL CHECK _PV)= + **V** (\uparrow OBJ CHECK _PV)= + }

3.3.6.1. [Spec,VP], kérdő XP

ö-szerkezeti annotációk:

(↑ GF) = ↓

(↓ CHECK _PV-INTER) =_c +

((↑ CHECK _PV-INTER) = +)

annotációk a kérdőszó lexikai tételében (beleértve a közönséges *miért*₁-et, vö. *kiért*):

(↑ PRON-TYPE) = interrogative

(STMT-TYPE (GF* ↑)) = wh-interrogative

~(FOCUS (GF* ↑))

{ (CHECK _PV-INTER (GF* ↑)) = +

| (CHECK _QP-INTER (GF* ↑)) = + }

3.3.6.2. [Spec,VP], kérdő XP

annotációk a *miért*₂/*mért* lexikai tételében:

(↑ PRON-TYPE)= interrogative

{ (↑ CHECK _PV-INTER)= +

(STMT-TYPE (GF* ↑))= wh-interrogative

| (↑ CHECK _QP-INTER)= +

(STMT-TYPE (GF* ↑))= wh-interrogative

(FOCUS (GF* ↑)) }

3.3.7. [Spec,VP], igekötő

Laczkó & Rákosi (2011) és Rákosi & Laczkó (2011): négy téri igekötőtípus LFG-s elemzése és annak implementációja

(a) ki

(b) át

(c) rá

(d) alá

ö-szerkezeti annotációk:

PRT: ↑=↓

V: { ↑=↓
| ↓\PRED\OBL=↑\PRED\OBL
(↓PRED)=(↑PRED ARG1)
(↓OBL)=NULL }

a PRT vagy szemantikai töltet nélküli „formaszó”, vagy a fő predikátum (vö. **nem-kompozicionális** vs. **kompozicionális** igekötős **igék**) – mindkét esetben **funkcionális** (társ)**fej**

3.4. XP*(Q)

ö-szerkezeti annotációk:

(↑ GF) = ↓

{ (↓ CHECK _QP) =_c +

(↑ STM-TYPE) ~ = wh-interrogative

| (↑ CHECK _PV-INTER) =_c +

(↓ CHECK _QP-INTER) =_c +

| (↑ FOCUS)

(↓ CHECK _QP-INTER) =_c + }

annotáció a kvantor lexikai tételében:

(CHECK _QP (GF*↑)) = +

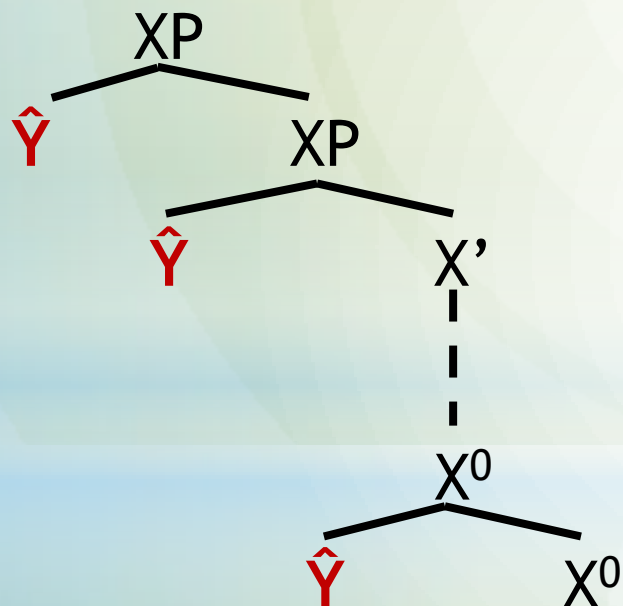
3.5. XP*(T)

ö-szerkezeti annotációk:

{(↑GF)= ↓
 { ↓ ∈ (↑ TOPIC)
 | ↓ ∈ (↑ CONTR-TOPIC) }
| ↓ ∈ (↑ ADJUNCT)
 (↓ ADV-TYPE)=_c SENT
 ({ ↓ ∈ (↑ TOPIC)
 | ↓ ∈ (↑ CONTR-TOPIC) }) }

3.6.1. Tagadás

- ❑ friss elképzelés – nem-projektáló szavak rendszere a magyarban (\hat{Y}): PRT, tagadószó, *-e*, *volna*, *csak*, *is*, ...
- ❑ Baltin (1989) és Toivonen (2001) megközelítésének sajátos elegyítése

- **Baltin (1989):** (i) subcategorization is always for a head (ii) wherever a head can appear, its maximal projection can appear (\rightarrow complements can be X^0 -s)
- **Toivonen (2001):** (i) non-projecting (PRT-like) words are head-adjoined to V^0 in Swedish (ii) it is lexically specified whether a word is $+/-/\pm$ projecting

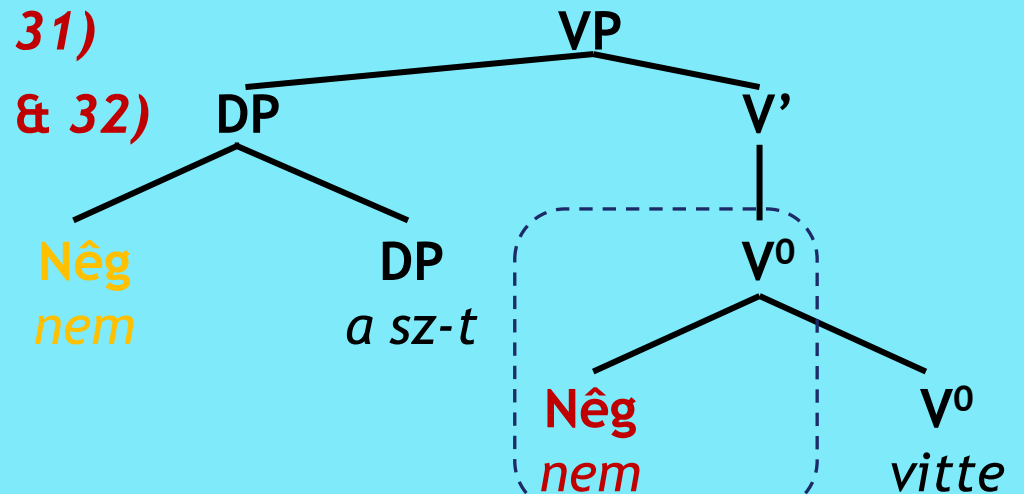
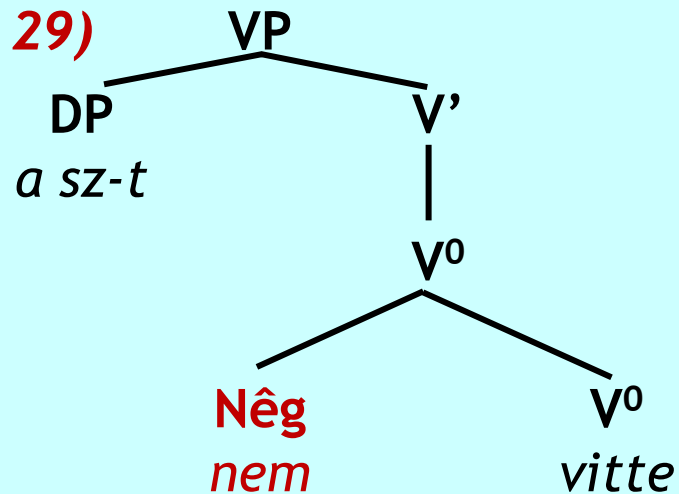
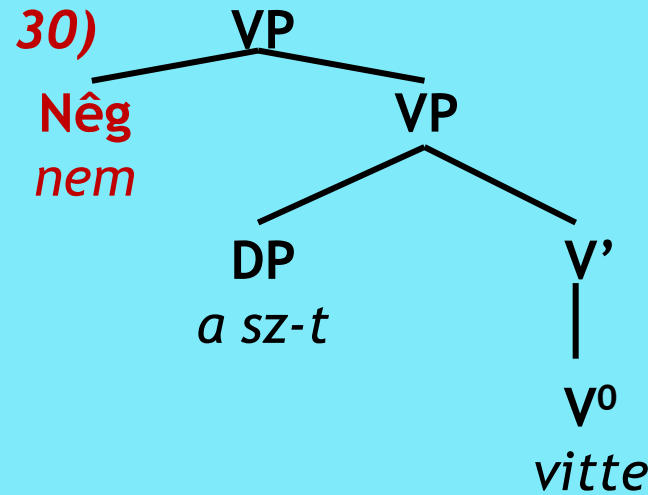
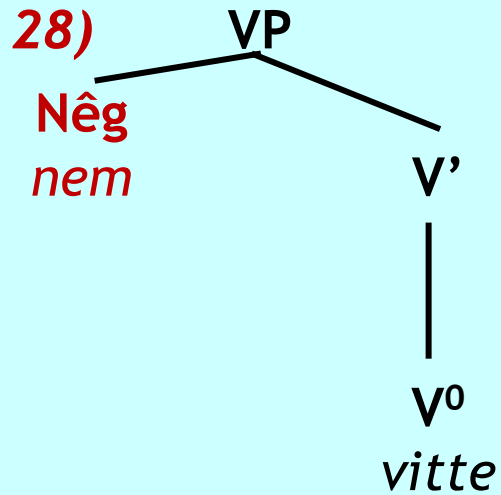
3.6.2. Tagadás

- ❑ tehát a tagadószó is nem-projektáló szó: **Nêg**
- ❑ hozzácsolható
 - a V^0 -hoz (pl. ha fókusz van a [Spec,VP]-ben)
 - az XP-khez (mondatrészttagadás + VP-tagadás)
- ❑ elfoglalhatja a [Spec,VP] pozíciót is
- ❑ a hozzájárulása a funkcionális szerkezeti információhoz: (\uparrow POLARITY) = NEG

3.6.3. Tagadás

- 28) *Ma János **nem** vitte le a szemetet.* [Nêg V']
- 29) *Ma János a SZEMETET **nem** vitte le (, és nem a DOBOZT (nem vitte le)).* [Nêg V⁰]
- 30) *Ma **nem** a SZEMETET vitte le JÁNOS (, hanem a DOBOZT vitte le KATI).* [Nêg VP]
- 31) *Ma János **nem** a SZEMETET vitte le (, hanem a DOBOZT (vitte le)).* [Nêg XP]
- 32) *Ma János **nem** a SZEMETET **nem** vitte le (, hanem a DOBOZT (nem vitte le)).* [Nêg XP] [Nêg V⁰]

3.6.4. Tagadás

Hivatkozások [1]

- Alberti Gábor & Medve Anna. 2002. *Generatív grammatikai gyakorlókönyv. Magyar transzformációs generatív nyelvészeti elemzések I-II*. Budapest: Janus/Books.
- Baltin, Mark R. 1989. Heads and projections. In Baltin, Mark R. & Anthony S. Kroch. *Alternative Conceptions of Phrase Structure*. Chicago: University of Chicago Press.
- Börjars, Kersti; Payne, John & Chisarik Erika. 1999. On the justification for functional categories in LFG. In: Butt, Miriam & King, Tracy H. (eds.) *Proceedings of the LFG99 Conference*. University of Manchester.
- Bresnan, Joan. 2001. *Lexical-Functional Syntax*. Oxford: Blackwell.
- Butt, Miriam & Tracy Holloway King. 1998. Interfacing phonology with LFG. In Miriam Butt and Tracy Holloway King eds. *Proceedings of the LFG98 Conference*. Stanford: CSLI Publications. online:
<http://csli-publications.stanford.edu/LFG/3/lfg98.html>
- Choi, Hye-Won. 1997. Information structure, phrase structure and their interface. In: Miriam Butt & Tracy Holloway King eds. *Proceedings of the LFG07 Conference*. Stanford: CSLI Publications. online:
<http://csli-publications.stanford.edu/LFG/2/lfg97.html>

Hivatkozások [2]

- Choi, Hye-Won. 2001. Phrase structure, information structure and resolution of mismatch. In Peter Sells ed. *Formal and Empirical Issues in Optimality Theoretic Syntax*. Stanford, CA: CSLI Publications. 17-62.
- É. Kiss, Katalin. 1992. Az egyszerű mondat szerkezete. In: Kiefer F. (ed.) *Strukturális magyar nyelvtan 1. Mondattan*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 79-177.
- É. Kiss, Katalin. 1992. Identificational focus versus information focus. *Language* 74: 245-273.
- É. Kiss, Katalin. 2002. *The Syntax of Hungarian. Cambridge Syntax Guides*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gazdik, Anna & Komlósy, András. 2011. On the syntax-discourse interface in Hungarian. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.) *Proceedings of the LFG11 Conference*. Hong Kong: Hong Kong University, 215-235. Stanford: CSLI Publications.
- Gazdik, Anna. 2012. Towards an LFG analysis of discourse functions in Hungarian. In: F. Kiefer and Z. Bánréti (eds.) *Twenty Years of Theoretical Linguistics in Budapest*. Budapest: RIL HAS and Tinta Könyvkiadó, 59-92.
- Kálmán, László. 2001. (ed.) *Magyar leíró nyelvtan. Mondattan 1*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Hivatkozások [3]

- Kenesei, István, Robert M. Vago & Anna Fenyvesi. 1998/2010.** *Hungarian. Descriptive Grammars.* London/New York: Routledge.
- Komlósy, András. 1985.** Predicate complementation. In: Kenesei, I. *Approaches to Hungarian. Vol. 1. Data and Descriptions.* Szeged: JATE, 53-78.
- Laczkó, Tibor. & Rákosi, György. 2008-2013.** *HunGram* (An XLE implementation of an LFG grammar of Hungarian.)
- Laczkó, Tibor. & Rákosi, György. 2011.** On particularly predicative particles in Hungarian. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.) *Proceedings of the LFG11 Conference.* Hong Kong: Hong Kong University, 299-319.
- Mycock, Louise. 2006.** *A New Typology of Wh-Questions.* Ph.D. Dissertation, University of Manchester.
- Mycock, Louise. 2008.** The role of prosody in constituent question formation: A comparison of Hungarian and Japanese. *The Phonetician* **95**: 7-18.
- Mycock, Louise. 2013.** Discourse functions of question words. Poster presentation at LFG13, University of Debrecen.

Hivatkozások [4]

- Rákosi, György. & Laczkó, Tibor. 2011. Inflecting spatial particles and shadows of the past in Hungarian. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.) *Proceedings of the LFG11 Conference*. Hong Kong: Hong Kong University, 440-460.
- Toivonen, Ida. 2001. *The Phrase-Structure of Non-Projecting Words*. PhD dissertation, Stanford University.

Köszönetnyilvánítás

A kutatást támogatták:

- OTKA: NK 100804 sz. projekt,
- MTA-DE Elméleti Nyelvészeti Kutatócsoport.

Függelék-1

Choi (2001): a DF-ek négyes felosztása

	+PROM	–PROM
–NEW	(shifted) topic , link	continuing topic , tail
+NEW	contrastive / emphatic focus	completive / presentational focus

itt: **azonosító fókus** & **információs fókus** (vö. É. Kiss 1998)

Gazdik (2012) információszerkezeti taxonómiája

+PROM	¬ D-LINKED	FOCUS, HOCUS, Q
	D-LINKED	THEMATIC SHIFTER, CONTRASTIVE TOPIC, Q
–PROM	¬ D-LINKED	COMPLETIVE INFORMATION
	D-LINKED	BACKGROUND INFORMATION

Függelék-2

1. \pm PROM; \pm NEW felosztás helyett a \pm PROM; \pm D-LINKED
 - LT: terminológiai eltérés
2. a kérdő kifejezések integrálása a rendszerbe
 - LT: üdvözlendő a kérdő kifejezések DF státuszának a markáns megkülönböztetése a nem-kérdő mondatokban feltett DF-ekétől (topik, fókusz...) – vö. Mycock (2013)
3. a magyarspecifikus(nak látszó) hókuszt kategória átemelése
 - LT: a hókuszt mindenképpen szükséges lenne nemzetköziesíteni; pl. É. Kiss (1998): a „klasszikus” fókusz *azonosító fókusz*, a hókuszt *(új) információs fókusz*

Függelék-3

+PROM

¬ D-LINKED

{ A FELESÉGEM }

D-LINKED

{ MA }

-PROM

¬ D-LINKED

{ }

D-LINKED

{ 'VITTE ÓVODÁBA A FIÚKAT' }

+PROM

¬ D-LINKED

{ A MECSEKBEN }

D-LINKED

{ EZEN A HÉTEN }

-PROM

¬ D-LINKED

{ }

D-LINKED

{ 'RABOLTAK KI EGY AUTÓT' }

további problémák

- ❑ több helyen pontatlanok az annotációk, reprezentációk
- ❑ A „kvantor mező” leszűkült az ’univerzális kvantorok’ elnevezésre, ráadásul a kvantorok nem kapnak DF-es jellemzést, besorolást
- ❑ nem szerencsés a többszörös kérdések esetében a „további” kérdő kifejezéseket a topik tartományba helyezni a kvantor tartomány helyett → meg kell szorítani, hogy (univerzális) kvantor nem ékelődhet a további kérdő kifejezések és az ige előtti közé (ezt meg sem kísérli)

további problémák

- ❑ további (nem érzékelt) gond: azt is meg kellene szorítani, hogy topik sem ékelődhet a (további) kérdő kifejezések közé
- ❑ nálam: a „további” kérdő kifejezések a kvantor tartományban, és megfelelő annotációkkal megragadom a tiltást
- ❑ egy fókusz ⇔ hókusz példapár (67. o.)
 - (1) A: *Ezen a héten a Mecsekben raboltak ki egy pénzszállító autót.*
B: *Nem, nem csak ott. A Bakonyban is kiraboltak egyet.*
 - (2) A: *Ezen a héten a MECSEKBEN raboltak ki egy pénzszállító autót.*
B: *#Nem, nem csak ott. A Bakonyban is kiraboltak egyet.*
- ❑ (2B) is OK – a következő folytatás hozná ki a különbséget
- (3) B: *Igen, és a Bakonyban is kiraboltak egyet.*

Függelék-6

Mycock (2013) on discourse functions of question words

Focus [+NEW, +PROM]

New Information Focus

A: What did Lily buy at the market?

B: She bought flowers at the market.

[+Q] Questioning Focus

A: What did Lily buy at the market?

B: She bought flowers at the market.

Completive Information [+NEW, -PROM]

Completive Information

A: Where has Lily been shopping?

B: She's just bought flowers at the market.

[+Q] Non-Sorting Key

A: Who bought what?

B: Lily bought flowers, Eve bought cakes ...

Topic [-NEW, +PROM]

Topic

A: What did Lily do?

B: She bought flowers at the market.

[+Q] Sorting Key

A: Who bought what?

B: Lily bought flowers, Eve bought cakes ...

Background Information [-NEW, -PROM]

Background Information

A: Who did Lily buy flowers for?

B: She bought them for her mother.

[+Q] Echo Question

A: Lily bought flowers yesterday.

B: Lily bought WHAT yesterday?

A: Flowers.

É. Kiss (2002:83-84): érvek a Foc és a VM szerkezeti komplementaritása (egybeejtése) ellen

□ eltérő összetevős szerkezeti viselkedés

- a) **János össze szedte a széttépett levelet és rakta a darabjait.*
 - b) *János össze szedte és össze rakta a széttépett levelet.*
 - c) *János A MARI LEVELÉT tépte szét tegnap este és rakta össze ma reggel.*
- LT: a-b) nem-kompozicionális + ha kompozicionális az igekötő, Laczkó & Rákosi (2011): ő a fő predikátum + komplex predikátumképzés a szintaxisban (+ még az is elképzelhető, hogy a későbbiekben az adatok alapján fel is akarok tenni egy alternatív VM+V összetevőt) + É. Kiss maga: alternatívaként *right-node raising*

É. Kiss (2002:83-84): érvek a Foc és a VM szerkezeti komplementaritása (egybeejtése) ellen

□ eltérő összetevős szerkezeti viselkedés

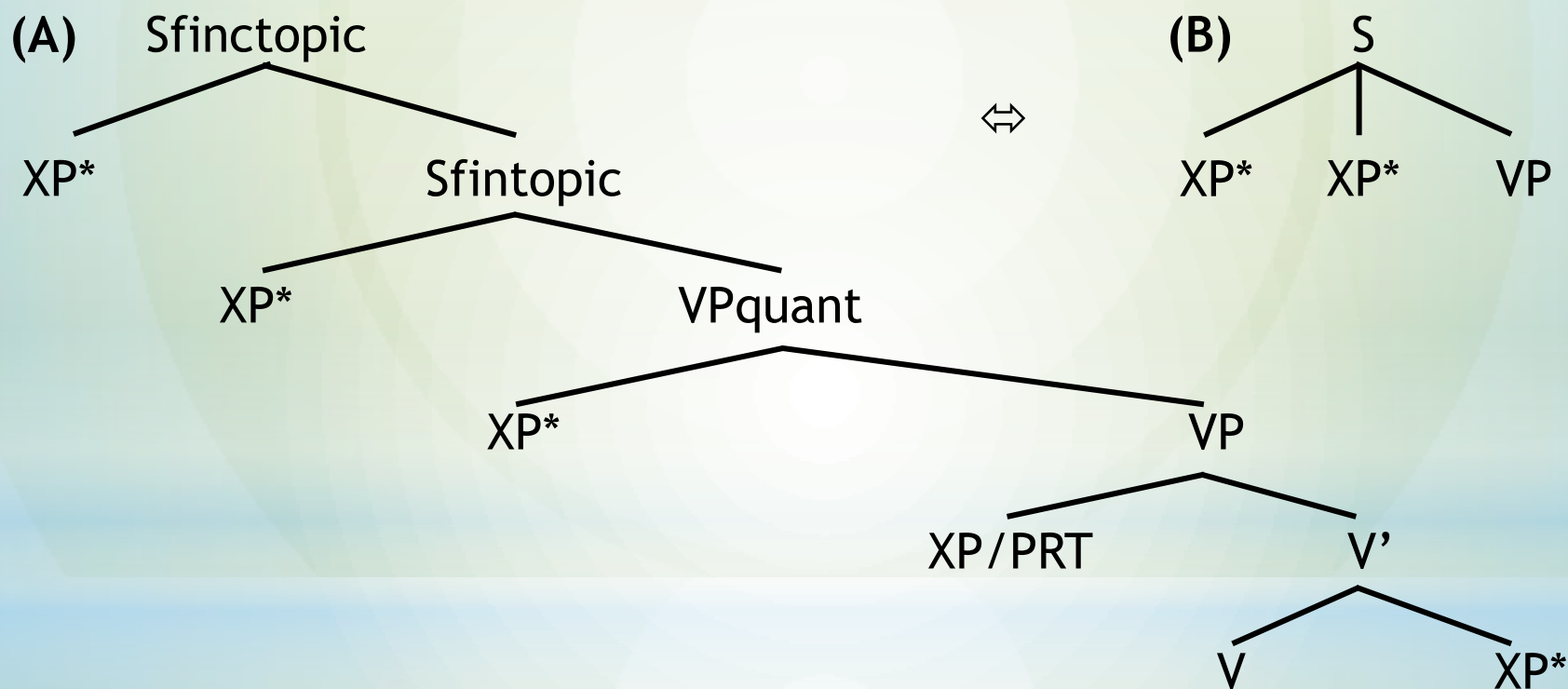
d) **János nem sokáig tanulta a verset, de meg ~~tanulta a verset~~.*

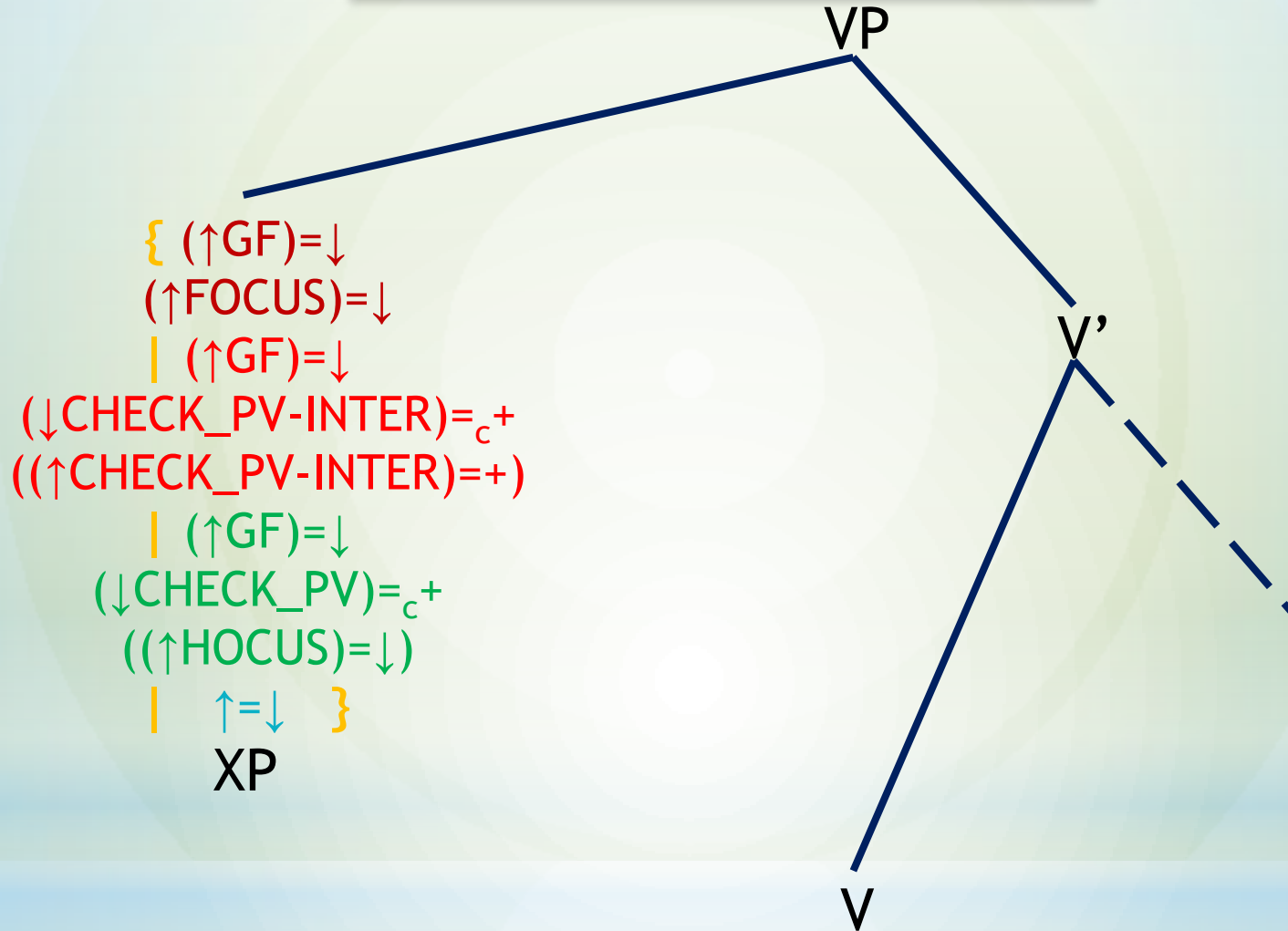
e) *Nem JÁNOS tudja a verset, hanem PÉTER ~~tudja a verset~~.*

- LT: d) nem szerencsés példa: (i) nem igekötős alakulatok vannak párhuzamba állítva (ii) az igekötős alakulat nem kompozicionális – vö. *János először le vitte a szemetet, aztán ki ~~vitte a szemetet~~.*

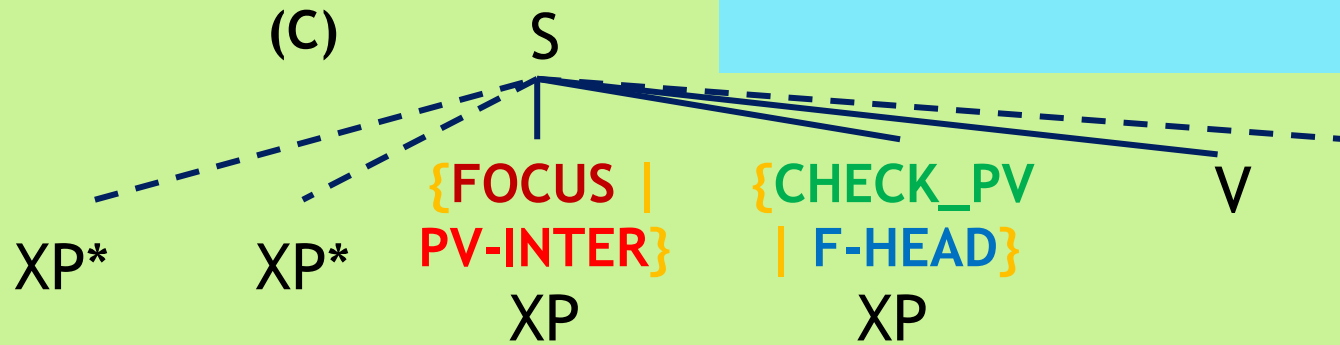
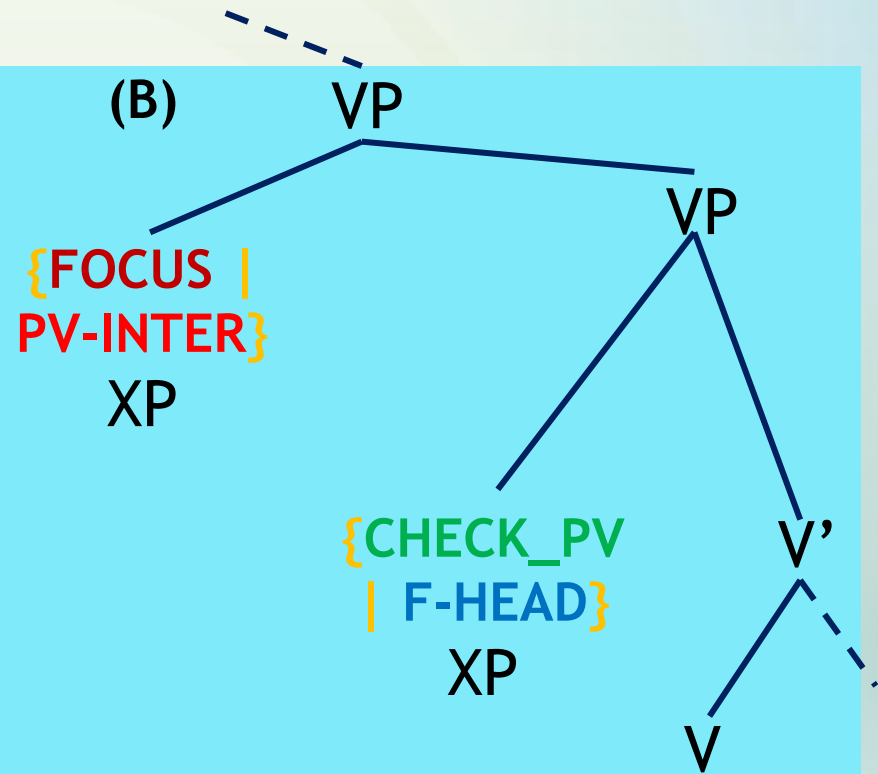
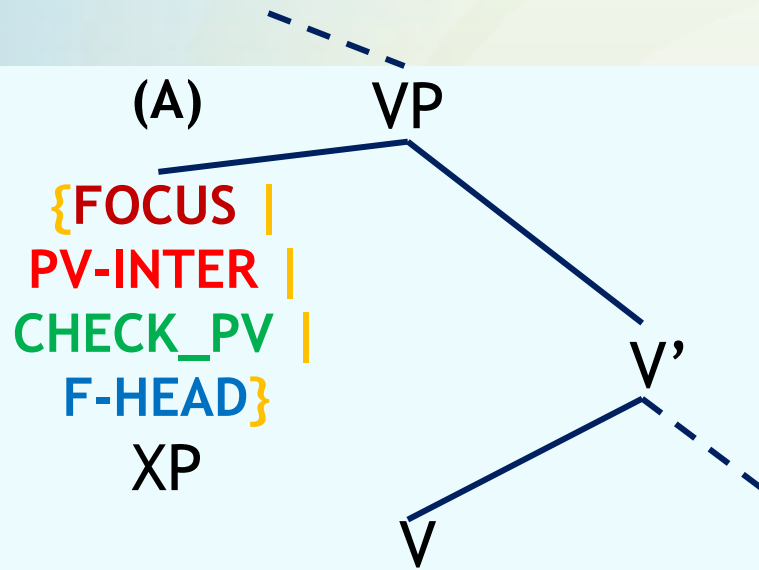
□ a közeljövőben: az összetevős szerkezeti viselkedés alapos empirikus áttekintése

Laczkó & Rákosi: HunGram (2008-2013)

$\{ FOCUS | PV-INTER |$
 $CHECK_PV | F-HEAD (\uparrow=\downarrow) \}$

(1) *A rák kimászott a folyóból. (vö. A rák átmászott a hídon.)*

(2) *ki* PRT XLE (\uparrow PRED) = 'out < %ARG1 (\uparrow OBL) >'.
(3) *mászik* V XLE (\uparrow PRED) = 'crawl < (\uparrow SUBJ) (\uparrow OBL) >'.
(4) *Az elnök kimászott a kellemetlen helyzetből.*

(5) *ki* PRT XLE (\uparrow PRT-FORM) =c ki
 (\uparrow CHECK _PRT-VERB) =c +.

(6) *mászik* V XLE (\uparrow PRED) = '%FN < (\uparrow SUBJ) (\uparrow OBL) >'
 (\uparrow CHECK _PRT-VERB) = +
 (\uparrow PRT-FORM) =c ki
 @(CONCAT (\uparrow PRT-FORM) # mászik %FN).

(1) *A macska rá ugrott.* (vö. *A macska rám ugrott.*)

(2) *rá*: Pron (↑ PRED)= ‘pro’
 (↑ CASE)= sublative
 (↑ PERS)= 3
 (↑ NUM)= SG

(3) *A macska rá ugrott a székre/székekre.*

(4) *rá*: PRT (↑ PRT-FORM) = rá
 (↑ OBL PERS) = 3
 (↑ OBL CASE) = sublative
 (↑ CHECK _PRT-VERB) =c +

(5) *ugrik*: V (↑ PRED)= ‘%FN <(↑ SUBJ) (↑ OBL)>’
 (↑ PRT-FORM)=c rá
 (↑ CHECK _PRT-VERB) = +
 @(CONCAT (↑ PRT-FORM) # ugrik %FN)

- (1) *A macska az asztal mögé ugrott.* (i)
 (2) *A macska mögé ugrott az asztalnak.* (iii)
 (3) *A macska mögé ugrott.* (ii/iv)

(4) *mögé*: P (\uparrow PRED)= ‘to_behind <(\uparrow OBJ)>’

(OBL \uparrow) (i)

({ (\uparrow OBJ PRED)= ‘place <(\uparrow OBJ POSS)>’

(\uparrow OBJ POSS PERS)= 3

(\uparrow OBJ POSS PRED)= ‘pro’ (ii)

(\uparrow OBJ POSS NUM)= sg

| (\uparrow OBJ PRED)= ‘place <(\uparrow OBJ POSS)>’

(\uparrow OBJ POSS CASE)=c dat (iii)

(\uparrow OBJ POSS PERS)=c 3

| (\uparrow OBJ PRED)= ‘pro’

(\uparrow OBJ PERS)= 3 (iv)

(\uparrow OBJ NUM)= sg }).